HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א) צריכה אני בין לא אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת רב אשי מתני הכי מר זוטרא מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל חיה כל זמן שהקבר פתוח בין אמרה צריכה אני ובין אמרה אין צריכה אני מחללין עליה את השבת נסתם הקבר אמרה (ב) צריכה אני מחללין עליה את השבת לא אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת א"ל רבינא למרימר מר זוטרא מתני לקולא ורב אשי מתני לחומרא הלכתא כמאן א"ל הלכה כמר זוטרא (ג) ספק נפשות להקל מאימתי פתיחת הקבר אמר אביי (א) משעה שתשב על המשבר רב הונא בריה דרב יהושע אמר (ב) משעה שהדם שותת ויורד ואמרי לה (ג) משעה שחברותיה נושאות אותה באגפיה עד מתי פתיחת הקבר אמר אביי שלשה ימים רבא אמר משמיה דרב יהודה שבעה ואמרי לה שלשים אמרי נהרדעי (ד) חיה ג' ז' ול' ג' בין אמרה צריכה אני ובין (ד) אמרה לא צריכה אני מחללין עליה את השבת ז' אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת אמרה לא צריכה אני אין מחללין עליה את השבת ל' אפי' אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת אבל עושין ע"י ארמאי (ה) כדרב עולא בריה דרב עילאי דאמר כל צרכי חולה נעשין ע"י ארמאי בשבת (ו) וכדרב המנונא דאמר רב המנונא (ז)(ה) דבר שאין בו סכנה (ח) אומר לנכרי ועושה אמר רב יהודה אמר שמואל לחיה ל' יום למאי הלכתא אמרי נהרדעי לטבילה אמר רבא לא אמרן אלא שאין בעלה עמה אבל בעלה עמה בעלה מחממה כי הא דברתיה דרב חסדא טבלה בגו תלתין יומין שלא בפני בעלה ואצטניאת ואמטוי לערסה בתריה דרבא לפומבדיתא (ט) אמר רב יהודה אמר שמואל (ו) עושין מדורה לחיה בשבת (בימות הגשמים) סבור מינה לחיה אין לחולה לא בימות הגשמים אין בימות החמה לא (י) (ולא היא ל"ש חיה ול"ש חולה ל"ש בימות הגשמים ול"ש בימות החמה מדאתמר) אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל (ז) הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה אפי' בתקופת תמוז שמואל צלחו ליה תכתקא דשאגא רב יהודה צלחו ליה פתורא דיונה לרבה צלחו ליה שרשיפא וא"ל אביי לרבה והא קעבר מר משום 1 בל תשחית (כ) א"ל בל תשחית דגופאי עדיף לי אמר רב יהודה אמר רב לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח (ל) מנעלים לרגליו הקיז דם ואין לו מה יאכל ימכור מנעלים שברגליו ויספיק מהן צרכי סעודה מאי צרכי סעודה רב אמר בשר ושמואל אמר יין רב אמר בשר נפשא חלף נפשא ושמואל אמר יין סומקא חלף סומקא: (סימן שנמסר) (מ) שמואל ביומא דעבד מילתא עבדי ליה תבשילא דטחלי ר' יוחנן שתי עד דנפיק תיהיא מאוניה ורב נחמן שתי עד דקפי טחליה רב יוסף שתי עד דנפיק מריבדא דכוסילתא רבא מהדר אחמרא בר תלתא טרפי אמר להו רב נחמן בר יצחק לרבנן במטותא מינייכו ביומא דהקזה אמרו לביתייכו נחמן אקלע לגבן וכולהו ארעומי אסירי בר מהאי ערמה דשרי מאן דעביד מילתא ולא אפשר ליה לישקול זוזא מכא וליזיל לשב חנותא עד דטעים שיעור רביעתא ואי לא ליכול שב תמרי אוכמתא ולישוף מישחא בצידעיה וניגני בשמשא אבלט אשכחיה לשמואל דגני בשמשא א"ל חכימא דיהודאי בישא מי הוי טבא א"ל יומא דהקזה הוא ולא היא אלא איכא יומא דמעלי בה שמשא בכוליה שתא יומא דנפלה ביה תקופת (נ) תמוז וסבר לא איגלי ליה: (היקיל ברוח טעמא שהה סימן) רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל המקיל בסעודת הקזת דם מקילין לו מזונותיו מן השמים ואומרים הוא על חייו לא חס אני אחום עליו רב ושמואל דאמרי תרוייהו האי מאן דעביד מילתא לא ליתיב היכא דכריך זיקא דילמא שפי ליה אומנא ומוקים ליה ארביעתא ואתי זיקא ושאיף מיניה ואתי לידי סכנה שמואל הוה רגיל ועבד מילתא בביתא דשב לביניא ואריחא יומא חדא עבד וארגיש בנפשיה בדק וחסר חד אריחא רב ושמואל דאמרי תרוייהו האי מאן דעביד מילתא ליטעום מידי והדר ליפוק דאי לא טעים מידי אי פגע בשכבא ירקא אפיה אי פגע במאן דקטל נפשא מית אי פגע

בדבר

צריכה אני. לחילול: **בין שאמרה אין צריכה אני.** וחברותיה אומרות שהיא צריכה מחללין: **באגפיה.** בזרועותיה שאינה יכולה להלך: **חיה ג' ימים וז' ימים ול' יום.** הוזכרו בה לחילוק הלכות חילול שבת ל' מז' עד השלמת ל' וכן ז' מג' עד השלמת ז': **כל צרכי חולה.** והא חיה עד ל' יום סתמא חולה היא: **דבר שאין בו סכנה.** חולה שאם לא יעשו לו רפואה זו אין מסוכן למות ומ"מ צריך הוא לה: **אומר לארמאי ועושה.** אבל דבר שיש בו סכנה ישראל עצמו עושה לו: **לטבילה.** עד ל' יום לא תטבול מפני הצינה: **שאין בעלה עמה.** והיא טובלת לטהרות: **בעלה מחממה.** לאחר טבילה בתשמיש והגוף מתחמם מן הגוף: **מדורה.** היסק גדול: **הקיז דם.** וכ"ש חולה: **צלחו ליה תכתקא דשאגא.** לא מצאו עצים מוכנים להיסק ביום הקזה וצוה ובקעו כסא של תדהר שהוא מעולה בדמים: **פתורא דיונה.** מין ארז הוא. ורבינו הלוי אמר (א) בוי"ש: (ס) **רבא צלחו ליה שרשיפא.** ספסל: **ויקח מנעלים.** שאין לך בזוי מן המהלך יחף בשוק: (מאי) **צרכי סעודה.** (צרכי) סעודת הקזה: **ביומא דמלתא.** דהקזה: **דטחלי.** טחול. סומקא חלף סומקא: **עד דנפיק תיהי.** הריח: **מאוניה.** מאזניו מריחין היין: **מריבדא דכוסילתא.** נקבי כלי האומן שבבשרו. פלימ"א: **עד דקפי טחליה.** טחול שלו צף ביין: **בר תלתא טרפי.** בן ג' שנים שטענה אמו משנקלט ג' עלין חדשין: **לרבנן.** לתלמידיו: **אמרו נחמן איקלע לגבן.** הרבו בסעודה כאילו אני סועד אצלכם: **בר מהאי ערמה.** דמפרש ואזיל: **ולא אפשר ליה.** לקנות יין: **לשקול זוזא מכא.** זוז רע ופחות שאינו יוצא בהוצאה: **וליזיל לשב חנותא.** ודרך הלוקחים לטועמו תחלה שיהא טוב ויטעום וכשיתן לו הזוז והחנווני ימצאנו רע ולא יקבלנו והוא ילך לחנות אחרת ויעשה כן: **ואי לא.** דאין לו זוז רע: **ולישוף משחא בצידעיה.** ברקתו והתמרים והשומן מחממין אותו: **בישא מי הוה טבא.** חום השמש שהוא קשה לאדם כלום מטיב לו: **היכא דכריך זיקא.** (ע) אינדרו"ן שיש בו חלונות והרוח נכנסת בהם נכרכת ומתגלגלת באינדרו"ן: **דילמא שפי ליה אומנא.** מריקו מדמו כמו השופה יין לחבירו (ב"מ דף ס.): **ומוקי ליה ארביעתא.** לא הניח בו דם אלא כדי חייו דהיינו רביעית והדר אתי ליה זיקא ושייף ליה מדם הנותר בגופו ומחסרו משיעורו ומסתכן: **שב לביני ואריחא.** עובי החומה ז' לבינים מוטלין לרחבן זה אצל זה דכל לבינה ג"ט: **ואריחא.** אריח חצי לבינה טפח ומחצה: **ארגיש בנפשיה.** הרגיש בעצמו שהוא נחלש: **חסר חד אריחא.** החומה היתה חסירה מעוביה אריח:

בדבר

רבא משמיה דרב יהודה אמר שבעה. לכאורה משמע דרבא לטעמיה דבפרק הדר (עירובין דף סח.) גבי ההוא ינוקא דאישתפוך חמימיה אמר להו רבא נישיילה לאימיה אם צריכה ניחיימו אגב אימיה דמסתמא ביום שמיני היה קודם מילה שהיה צריך חמין למולו דלאחר מילה מסוכן הוא ובלא אימיה ביום שמיני מחללין עליו שבת והיינו לאחר שבעה דנסתם הקבר בעינן צריכה מיהו ללישנא דאמרי לה לרבא שלשים תיקשי למה צריכה ועוד דבקונטרס פי' התם ניחיימו אגב אימיה ע"י נכרי וכן פירש ר"ח לכך יש לפרש דאביי ורבא ואמרי לה מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וכולהו קיימו כנהרדעי (פ):

מי

עין משפט נר מצוה

לג א ב ג מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה יג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן של סעיף ג:

לד ד מיי' שם טוש"ע שם ס"ד:

לה ה מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף יז:

לו ו מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע א"ח סימן של סעיף ו:

לז ז מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף יח:

◆

תורה אור השלם

1 כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר:
דברים כ יט

◆

לעזי רש"י

בוי"ש. עץ תאשור.
פלימ"א [פלימיא"ה]. איזמל (להקזת דם).

◆

מוסף רש"י

ספק נפשות להקל. דיני נפשות, דהא והצילו העדה כתיב (כתובות טו. ב"ק מד: סנהדרין עט.). **מדורה.** היסק גדול (ערובין עט:). **דעבד מילתא.** הקזה (חולין קיא.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

אלא עושין לה ע"י ארמאי כדרב עולא בריה דרב עילאי דאמר כל צרכי חולה נעשין ע"י ארמאי בשבת, וכדרב המנונא דאמר דבר שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה. **חיה** לא תטבול בתוך שלשים יום שמא תצטנן. **אמר** רבא לא אמרן אלא שאין בעלה עמה, אבל בעלה [עמה בעלה] מחממה. **אמר רב יהודה אמר שמואל עושין מדורות לחיה בשבת, סבור מינה לחיה אין לחולה לא [בימות הגשמים אין] בימות החמה לא וכו'.** ומסקינן משמא דשמואל הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה ואפילו בתקופת תמוז, שמעינן מינה אפילו לחולה ואפילו בימות החמה. **שמואל צלחו ליה תכתקא דשאגא.** פי', שמואל הקיז דם ולא היה לו עצים מוכנים להדליק ולהתחמם בהן, ובקעו לו שידה שהיו עציה עצי שאגא והן יקרים להודיע שאם יתמהמה עד שיביאו לו עצים יסתכן, וכדמתרג' ויבקע עצי העולה, וצלח אעי דעלתא. **רב יהודה צלחו ליה פתורא.** פי' שולחן העשוי מעצי יונס והן יקרים, פי' יאבנוס. **ורבה צלחו ליה שרשיפא,** והוא הדום לכסא. וכולן טעם אחד, שאם לא ימהרו להתחמם יסתכנו. **פי' זוזא מכא,** זוז מעוך, שנתמעך מטבע הצורה ונראה כאסימון. **דעביד מילתא,** באותו היום שמקיז דם.

מסורת הש"ס

א) גי' רא"ש אמרה צריכה אני מחללין לא אמרה צריכה אין כו', **ב)** גי' רא"ש אמרה איני צריכה אין מחללין לא אמרה איני צריכה מחללין, **ג)** [יומא פג. פד: כתובות טו. ב"ק מד: ל. ב"ב נ: סנהדרין עט.], **ד)** בס"י הגירסא לא אמרה צריכה וכן לקמן, **ה)** [ביצה כב.], **ו)** [בביצה שם וכן בשאלתות פרש' שמות סי' לא איתא ואמר רב המנונא דבר שאין בו וכו'], **ז)** [ביצה כב. ע"ש], **ח)** [עיין רש"י גיטין ח: ד"ה כדאמר רבא], **ט)** עירובין עט:, **י)** ס"א ז"א וה"ג לא איתמר אמר ר"ח כו', **כ)** [לקמן קמ:], **ל)** [עי' פסחים קיב:], **מ)** [חולין קיא.], **נ)** ס"א טבת, **ס)** כן גי' הערוך בערך שרפרף אולם הגאון מהרי"פ הגיה כאן שצ"ל רבה, **ע)** אין זה בלעז כ"א לשון תלמוד' אכסדרא דבי רב כאינדרונא מעלית' מנחות לג:, **פ)** [וע"ע תוס' גיטין ח: ד"ה אע"ג],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פתורא דיונה וכו' בוי"ש. נ"ב עצי ברותים:

◆

גליון הש"ס

גמרא משעה שתשב על המשבר. עיין פ"ז מ"ד דאהלות בר"ש:

◆

רבינו חננאל

מר זוטרא מתני אמר רב יהודה אמר שמואל חיה כל זמן שהקבר פתוח. פירוש הקבר, בית הרחם, בין אמרה צריכה אני ובין אמרה איני צריכה מחללין עליה את השבת. נסתם הקבר אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת, אמרה איני צריכה אין מחללין עליה את השבת. ומסקינן לה לשמעתא דא"ל מרימר לרבינא הילכתא כי הא דמר זוטרא ספק נפשות להקל. והוצרכנו לדקדק מאימתי פתיחת הקבר כדי לחלל באותו העת את השבת לעשות צרכי החיה, ואמר אביי משתשב על המשבר, ואמר רב הונא בריה דרב יהושע משעה שהדם שותת ויורד כו'. ודייקינן מדלא אמר רב הונא עד שיתחיל הדם להיות שותת ש"מ קודם שתשב על המשבר קאמר, וכאביי עבדינן ולא מחללי שבתא אלא עד שיהא (שותת) הדם שותת ויורד ותשב על המשבר. **אבל** בהא דאמר אביי משום רב יהודה עד מתי פתיחת הקבר ג' ימים בלבד אין הלכה כמותו, ולא כרבא דאמר משמיה דרב יהודה שבעה, אלא קיי"ל כנהרדעי דאמרי חיה שלשה שבעה ושלשים. שלשה, בין אמרה צריכה אני בין אמרה איני צריכה, מחללין עליה את השבת. שבעה, אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת, אמרה איני צריכה אין מחללין עליה את השבת, סתמא עבדינן כמר זוטרא לקולא. שלשים, אפילו אמרה צריכה אני, אין מחללין עליה את השבת,